

Participatieraden
 Participatiegroepen
 Positieve preventie
 Proactief hiv-testen en counsele
 sub-Saharaanse Afrikaanse
HIV-SAM Project
 seksuele gezondheid
 Laagdrempelig hiv-testen
 CISS
 Hoge prevalentie
 Veel ongeken
 Stigmareductie
 Populaire opinie leiders
 Genderspecifiek
 Professionele intermediairs uit de hiv-zorg
 Preventieve gezondheidszorg
 Gemiste diagnosekansen
 hiv
 Sensoa

Jaarverslag Hiv-Sam Project 2016

Betreffende Beheersovereenkomst voor de subsidiëring en erkenning van het Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde als organisatie met terreinwerking voor seksuele gezondheid bij Sub-Saharaans-Afrikaanse Migranten in heel Vlaanderen

Participatieraden
 Participatiegroepen
 Positieve preventie
 Proactief hiv-testen en counselen
 sub-Saharaanse Afrikaanse migranten
HIV-SAM Project
 seksuele gezondheid
 Laagdrempelig hiv-testen
 CISS
 Hoge prevalentie
 Veel ongeken
 Stigmareductie
 Populaire opinie leiders
 Genderspecifiek
 Professionele intermediairs uit de hiv-zorg
 Preventieve gezondheidszorg
 Gemiste diagnosekansen
 Religieuze leiders
 hiv
 Sensoa
 Promotie van hiv-testen

Vlaanderen
 verbeelding werkt

Het gedetailleerde jaarplan 2017 werd opgesteld door:

Dr. Christiana Nöstlinger (coördinatie)

Dr. Lazare Manirankunda

Charles Ddungu

Monique Ceulemans (administratie)

Prof. Maria Laga (hoofd dienst hiv/aids beleid)

HIV-SAM Project

Groep HIV & seksuele gezondheid

Dienst hiv/aids beleid

Departement Volksgezondheid

Instituut voor Tropische Geneeskunde

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
A. Lijst afkortingen.....	3
B. Overzicht van acties per resultaatgebied/operationele doelstelling.....	4
1. Seksuele gezondheid.....	4
1.1. Aanbod van informatie, documentatie en advies.....	4
R1 Via de meest geschikte dragers proactief en op vraag informatie aanbieden aan het ruime publiek, intermediairs, de pers en specifieke doelgroepen.....	4
1.2 Ontwikkeling van methodieken.....	11
R2 Ontwikkeling van methodieken.....	11
1.3 Ondersteuning van de implementatie van methodieken en materialen bij de doelgroep.....	17
R4 Ondersteuning van de implementatie van methodieken en materialen bij de doelgroep met inbegrip van deskundigheidsbevordering.....	17
1.4 Ondersteuning van de implementatie van methodieken en materialen bij de doelgroep.....	26
R5 Uitvoeren van methodieken.....	26
C Bijlagen.....	30

A. Lijst afkortingen

AIDS :	Acquired Immune Deficiency Syndrome
ARC :	Aids Referentie Centrum
CSA :	Cultuursensitieve aanpak
HIV :	Human Immunodeficiency Virus
ITG :	Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde
KUL:	Katholieke Universiteit Leuven
MVG :	Ministerie Vlaamse Gemeenschap
PATC :	Proactief Hiv Testen en Counselen
PINA :	Project Integratie Nieuwkomers Antwerpen
RG :	Resultaatgebied
SAM :	Sub-Saharaans-Afrikaanse Migranten
SOA :	Seksueel Overdraagbare Aandoeningen
UA:	Universiteit Antwerpen
VCT :	Voluntary Counseling and Testing (vrijwillige hiv- testen voorzien bij Pre- en Post-test Counseling)
VIG :	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie
VUB:	Vrije Universiteit Brussel

B. Overzicht van acties per resultaatgebied/operationele doelstelling

1. Seksuele gezondheid

1.1. Aanbod van informatie, documentatie en advies

R1 Via de meest geschikte dragers proactief en op vraag informatie aanbieden aan het ruime publiek, intermediairs, de pers en specifieke doelgroepen.

R1 OD2 Het uitbouwen en onderhouden van netwerken wat o.a. inhoudt het fungeren als een coördinerende en trekkende kern binnen een expertisenetwerk.

1.1.1 Informeren van de Vlaamse overheid en op vraag deelnemen aan werkgroepen en vergaderingen

Samenvatting actie/project:

Doelstelling

- Informeren van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin over de geplande activiteiten van het huidige jaar en de verwezenlijkingen van het afgelopen jaar
- Antwoorden op de vragen die worden gesteld door de Vlaamse overheid.

Beschrijving

2016 was het laatste jaar van het beleidsplan van 2012-2016. De Vlaamse overheid heeft de overeenkomst voor drie jaar (2017-2019) verlengd zonder aanbesteding bij inschrijving. In september 2016 werd een gedetailleerd plan voor 2017 en een financiële raming ingezonden voor drie jaar (2017-2019).

Er werd een nieuw format voor de jaarlijkse planning en rapportage voorgesteld, genaamd CIRRO (Communicatie, Interactie, Resultaatgerichtheid, Registratie en Ondersteuning). De planning van 2017 is aangepast aan dit nieuw format. In februari 2016 werd een vraag van het agentschap in verband met vrijwilligerswerking beantwoord in het kader van een parlementaire aanvraag over vrijwilligerswerking.

Bijkomende informatie:

• Doelgroep

Vlaamse overheid

• Setting

n.v.t.

• Wanneer

Continu

• Evaluatiecriteria

n.v.t.

• Indicatoren

- Jaarverslag 2015 werd tijdig ingediend: 8 april 2016
- Jaarplan 2017 werd tijdig ingediend: 2 september 2016.
- Er werden een vraag beantwoord vanuit het Vlaamse ministerie van Gezondheid en Familie op 18 februari 2016 in verband met de vrijwilligerswerking.

R1 OD 2 Het uitbouwen en onderhouden van netwerken wat o.a. inhoudt het fungeren als een coördinerende en trekkende kern binnen een expertisenetwerk.

1.1.2 Europees Onderzoeksproject “Euro HIV EDAT”

Doelstellingen:

Implementeren van een kwalitatieve en kwantitatieve studie.

De kwalitatieve studie had volgende doelstellingen:

- Identificeren van de bevorderende factoren en barrières bij het testen van hiv in drie settings: gemeenschap gebaseerde vrijwillige hiv- begeleiding en -testen (Community Based Voluntary Counselling and Testing services CBVCT), laagdrempelige hiv-test centra en de reguliere gezondheidszorg.
- Identificeren van de behoeften van migranten met betrekking tot hiv-testen en de schakel naar zorg.
- Identificeren van de factoren die samenhangen met het zich laten testen in een vroeg stadium van de hiv-infectie.

De kwantitatieve studie kwantificeert de bevindingen van de kwalitatieve studie en brengt volgende aspecten in kaart: de migratie-levensgeschiedenis van migranten en hun toegang tot de gezondheidszorg; de hiv-testgeschiedenis; de toegang tot hiv-testdiensten en de schakel tot zorg; het aandeel van late diagnoses en de daarmee samenhangende factoren; hiv-testen en toegang tot zorg.

De resultaten van de twee studies zullen worden gebruikt om een ‘toolkit’ te ontwerpen voor de implementatie van gemeenschap-gebaseerde hiv/soa testdiensten voor de specifieke doelgroepen (in 2017).

Beschrijving

Kwalitatieve studie

Deze studie werd uitgevoerd in zeven landen: Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Spanje, België, Portugal en Slovenië.

In België waren de deelnemers van de studie:

- SAM met een leeftijd van 18 jaar of ouder, 6 maand wonend in België of met ten minste één contact met een zorginstelling en
- sleutelinformanten bestaande uit vertegenwoordigers van belangenbehartiging, gezondheidszorg en gemeenschapsgerichte organisaties.

De dataverzameling werd uitgevoerd door AIDES-Paris aan de hand van een doelgerichte steekproef van tien deelnemers voor diepte-interviews en een focusgroep discussie met zeven sleutelinformanten. In België tonen de resultaten volgende barrières bij het testen van hiv: de taalbarrière, de angst voor stigmatisering, de angst voor deportatie bij SAM zonder documenten, een gebrek aan lichamelijke klachten.

Deelnemers hebben o.a. volgende interventies voorgesteld: vertrouwelijke en anonieme testen aanbieden op niet-stigmatiserende locaties, diversificatie van hiv-testen voorzien, verspreiding van informatie op maat door het ontmoeten van mensen en het integreren van hiv-testen in een uitgebreide algemene zorgaanbieding (hypertensie, diabetes, enz.), 'outreach' testen met behulp van nieuwe testinstrumenten (i.e. sneltest en de 'speekseltest').

Kwantitatieve studie

Per deelnemend land werd een steekproef bij 50 deelnemers gehouden. In België namen volgende deelnemers aan dit onderzoek deel:

- SAM van 18 jaar of ouder, wonend in de stad Antwerpen,
- bezoekers van het Helpcenter-ITG of bepaalde sociale organisaties (integratieklassen voor nieuwkomers, Intercultureel Vrouwencentrum Antwerpen),
- SAM die deelnemen aan sociale evenementen georganiseerd door SAM-gemeenschapsorganisaties
- SAM die leven met hiv en aangesloten zijn bij de lotgenotengroep in Antwerpen.

Zelf-gerapporteerde data werden verzameld aan de hand van een anonieme vragenlijst op papier via zelfrapportering. De analyse werd uitgevoerd door het coördinerende centrum in Parijs (AIDES).

- **Doelgroep:**
SAM woonachtig in Antwerpen
- **Setting:**
Antwerpen
- **Wanneer**
 - Kwalitatieve data verzameling: april 2016.
 - Kwantitatieve data verzameling is afgerond: november 2016.
 - Ontwerp van het rapport van kwalitatieve studie beschikbaar op: 16/01/2017
- **Indicatoren**
Studieprotocol met de onderzoeksinstrumenten (leidraad, vragenlijsten) en bijlage ingediend bij het Ethisch Comité van het Instituut voor Tropische Geneeskunde. De goedkeuringen van de kwalitatieve en kwantitatieve studie werden bevestigd op respectievelijk: 18/02/2016 en 07/09/2016.
- **Evaluatiemethoden**
Monitoring en evaluatie op Europees niveau (door het Euro-HIV-EDAT project).

R1 OD3 Via de meest geschikte dragers proactiefen op vraag informatie aanbieden aan het ruime publiek, intermediairs, de pers en specifieke doelgroepen.

1.1.3. Er waren geen specifieke interventies naar de media toe, doelgroepgerichte acties worden onder punt 1.1.4. beschreven.

1.1.4. Informeert SAM-doelgroep over seksuele gezondheid, hiv-preventie en bestaande dienstverlening

Samenvatting actie/project:

Doelstelling

Informeren van SAM die in Vlaanderen leven over onderwerpen die met seksuele gezondheids promotie, hiv- preventie en de voordelen van tijdig hiv-testen te maken hebben.

Beschrijving

SAM-gemeenschappen werden geïnformeerd over hiv-preventie, de voordelen van het kennen van hun hiv- status in een vroeg stadium van infectie, de diensten die hiv-testen en -zorg aanbieden en de reductie van het hiv-gerelateerd stigma en discriminatie. Deze informatie werd verspreid door de vrijwilligers gedurende 'outreach' activiteiten (cafés, winkels, kapsalons), infosessies, infostands, op festivals en tijdens specifieke hiv-outreach sessies om hiv-testen te promoten.

Aanvullend op de algemene activiteiten organiseerden het hiv-preventienetwerk en de sleutelorganisaties een Wereld Aids Dag op 3 december 2016, met financiële steun van de provincie Oost-Vlaanderen. Prof. Dr. Linos Vanderkerckhove (UZ Gent) en een persoon die leeft met hiv informeerden de deelnemers over de huidige situatie omtrent hiv in de wereld en in België, de bestaande preventiemiddelen, de voordelen van tijdige hiv-testen en wat het betekent om vandaag de dag met hiv te leven. Activiteiten gericht op de doelgroep van mensen die met hiv leven worden onder punt 1.3.1 beschreven.

Eigen beschrijving

Net zoals de voorbije jaren, werd op het domein van informatieverspreiding in 2016 de focus op vier werkingsgebieden gelegd:

- promoten van primaire preventie (veilige seks en condoomgebruik)
- hiv-testen (voordelen van een tijdige hiv-diagnose, het afnemen van één hiv-test per jaar)
- ondersteuning en zorgverlening voor mensen die met hiv leven uit de SAM-doelgroep (secundaire preventie).
- reductie van het hiv-gerelateerd stigma (accepteren van mensen die leven met hiv) een thema dat zowel op vlak van primaire en secundaire preventie aan bod kwam.

De informatie werd doorlopend verspreid door opgeleide SAM-intermediairs (sleutelorganisaties, individuele vrijwilligers en preventie-netwerken) hoofdzakelijk in de steden Antwerpen, Gent, Leuven en Denderleeuw. De vrijwilligers verspreidden mondelinge

informatie en infobrochures en -posters in cafés, winkels, kapsalons, kerken, op sociale evenementen en festivals waar veel SAM bijeenkomen (Zie R4 OD1, 1.1 en tabel 1).

Studenten van de “integratieklassen” kregen dezelfde informatie. We gingen in op het verzoek van enkele docenten van de integratieklassen om voor elke nieuwe klas een informatiesessie van 2-3 uur aan te bieden over seksuele gezondheid, hiv/soa en hiv-testen. Op het einde van elke sessie werden hiv-testen - door middel van ‘oral fluid’ testen (‘speekseltesten’) - aangeboden. Een totaal van 56 op de 139 studenten liet zich testen op hiv in 2016. Ook op de Wereld Aids Dag in Gent (03/12/2016) en tijdens de Europese hiv-testweek in Antwerpen waren er verschillende mogelijkheden om informatie aan te bieden over hiv-preventie en –testen gedurende de mobilisatieactiviteiten van SAM, georganiseerd door het netwerk en de individuele vrijwilligers door verspreiding van posters, flyers en uitnodigingen. Op de Wereld Aids Dag (WAD) hebben experts (Prof. Dr. Linos Vandekerckhove van het ARC Gent en een persoon die leeft met hiv) in hun presentatie volgende onderwerpen besproken: de huidige hiv-situatie in de wereld en in België (voor sub-Saharaans-Afrikaanse migranten), voordelen van vroege hiv-testen, toegang tot werkzame antiretrovirale middelen en de verbeterde levenskwaliteit van mensen die met hiv leven. Op de WAD 2016 werd nogmaals duidelijk dat het getuigenis van een persoon die leeft met hiv deze ziekte voor het publiek begrijpelijk en reëel maakt.

Op het einde van het WAD-evenement werden speekseltesten van het Swab2know project en hiv-sneltesten op bloed aangeboden, in samenwerking met “Dokters van de Wereld”. 17 personen lieten zich testen.

Dit gebeurde in het kader van een nieuwe samenwerking met “Dokters van de Wereld”, die in 2016 werd opgestart. Gedurende de “Europese hiv-testweek” in Antwerpen (18-25/11/2016) werden hiv-testen gepromoot en aangeboden. Er werden posters uitgedeeld ter promotie van “hiv- sneltesten” in het Centrum voor Onthaal, Zorg en Oriëntatie, COZO (Centrum voor mensen die moeilijk toegang krijgen tot degelijke medische zorg). Bij het aanbieden van informatie werden, zoals gebruikelijk, mannen- en vrouwencondooms uitgedeeld.

- **Doelgroep**

SAM-gemeenschappen die in Vlaanderen wonen en nieuwkomers die de integratieklassen in Antwerpen bezoeken

- **Setting**

Vlaanderen

- **Wanneer**

Continu

- **Evaluatiecriteria**

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Evaluatiemethoden: Monitoring (Feedback van deelnemers van de interventies).

- **Indicatoren** (zie R4 OD1)

1.1.5. Informeren van de algemene bevolking

Samenvatting actie/project:

Doelstelling

- Doeltreffend informeren van de algemene bevolking over Hiv-Sam Project
- Informeren van de bevolking, de media en de intermediairs over hiv via de website

Beschrijving

De website (www.hivsam.be) werd in 2016 1.235 keer bezocht. De taal van de bezoekers was Nederlands (41,3%), Engels (30,7%), Frans (10,8%). De pagina "Mensen die leven met hiv" (Muungano en zijn activiteiten) werd het meest bezocht (58%), gevolgd door de pagina over testen (20%), ons team (14%), onderzoek (10%), preventie (9%), nieuws en preventietools (6%) en Zanzu (6%). Onze website werd niet vernieuwd maar continu bijgewerkt om het publiek te voorzien van relevante "up-to-date" informatie, zoals nieuwe ontwikkelingen op vlak van hiv, evenementen van HIV-SAM, Muungano en onze partners zoals Sensoa, Breach. In 2016 vonden er geen acties plaats gerichte op de media.

- **Doelgroep**

Algemene bevolking

- **Setting**

Website, nieuwtjes - Media

- **Wanneer**

Continu

- **Evaluatiecriteria**

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

Evaluatiemethoden: Monitoring

Vragen vanuit de bevolking en antwoorden: geen

- **Indicatoren**

- Aantal bezoekers website: 1.235
- Aantal en soort interventies naar de media toe: geen

1.1.6. Informeren van professionele intermediairs over cultuursensitieve hiv/Soa-preventie en -zorg en de bestaande dienstverlening

Samenvatting actie/project:

Doelstelling

- Informeren professionele intermediairs uit de hiv-sector.
- Sensibiliseren van huisartsen over proactief aanbieden van hiv-testen bij hun SAM-patiënten

Beschrijving

Aanvullend op de beschikbare informatie op onze website over proactief hiv-testen en counselen ("Provider Initiated HIV Testing and Counseling" of PITC), promoten we sinds 2013

opleidingen op maat voor huisartsen op de website van Domus Medica.

<http://www.domusmedica.be/documentatie/archief/nieuws/4958-meer-hiv-testen-voor-afrikaanse-patienten.html>.

De volgende onderwerpen worden in het kader van deze opleidingen in een workshop-format aangeboden: richtlijnen voor proactief hiv-testen en specifieke informatie over SAM, pre- en posttest counseling, de barrières voor hiv-testen en communicatie binnen de doelgroep, hiv-specifieke ziekte-indicatoren, video's over goede en slechte voorbeelden van pre- en post-test counseling en hoe op een cultureel sensitieve manier het testresultaat meedelen.

In 2016 werd het HIV-SAM Project door drie LOK-groepen (Vilvoorde, Mechelen en Hamme) uitgenodigd voor een dergelijke opleiding op maat. Vijfendertig huisartsen namen deel aan de workshops waarbij ook doelgroepen specifiek materiaal (brochures en posters) werd uitgedeeld en uitgebreid op gestelde vragen werd ingegaan (zie tabel 6).

Op vlak van informatie omtrent hiv-gerelateerd stigma, heeft het HIV-SAM Project de voorlopige resultaten van de studie "Exploratie van hiv-gerelateerd stigma en discriminatie onder SAM die leven in Vlaanderen" voorgesteld aan 70 gezondheidsexperts die deelnamen aan het seminarie "Ons begrip verbeteren over de impact van stigma op het recht van seksuele en reproductieve gezondheid". Dit werd georganiseerd op 10/11/2016 door het Belgische Ontwikkelingsagentschap (BTC). Op dit seminarie hebben drie leden van patiëntengroep Muungano hun 'Body Maps' voorgesteld tijdens de opening van de expositie van deze schilderijen die liep van 11/11 tot 21/12/2016.

- **Doelgroep**

Professionele intermediairs uit de gezondheidssector, zoals huisartsen en huisartsen in opleiding

- **Setting**

Eerstelijnsgezondheidszorg in Vlaanderen

- **Wanneer**

Continu

- **Evaluatiecriteria**

Vragen die werden gesteld en ontvangen feedback van de deelnemers

- **Indicatoren**

- 3 workshops werden georganiseerd, op verzoek van Lokale Kwaliteitsgroepen (LOK) van de huisartsenkringen
- 35 deelnemers woonden de PATC-training bij
- Verdeelde materialen: PITC- brochure (51), "Je laten testen op hiv is zorgen voor je gezondheid" (67 brochures en 10 posters), Muungano folders (28)
- 70 deelnemers van het seminarie georganiseerd door BTC werden geïnformeerd over onze studie over hiv-gerelateerd stigma en discriminatie bij SAM in Vlaanderen
- 30 deelnemers van voormeld seminarie woonden de presentatie over de Body Maps bij
- De expositie van de Body Maps duurde één maand op de BTC locatie: ongeveer 300 mensen bezochten de expositie

1.2 Ontwikkeling van methodieken

R2 Ontwikkeling van methodieken

R2 OD2 Methodieken wetenschappelijk onderbouwen en ze afstemmen met kadermethodieken die gelden voor bepaalde settings of doelgroepen.

1.2.1. Onderzoek naar hiv-gerelateerd stigma en discriminatie in de SAM-gemeenschappen

Samenvatting actie/project:

Doelstelling

Het doel van deze studie is het verkennen van het hiv-gerelateerd stigma vanuit het perspectief van hiv-positief personen van Afrikaanse origine en dat van de sub-Saharaanse gemeenschappen in Vlaanderen (mannen en vrouwen van 18 jaar en ouder).

Het gaat over een exploratieve kwalitatieve studie, waarbij de datacollectie gestuurd wordt door het stigma-kader dat werd ontwikkeld door Earnshaw & Chaudoir (2009). De studie heeft volgende specifieke doelstellingen:

- Onderzoeken hoe het hiv-stigma zich manifesteert (stigmamechanismen), zowel in de SAM-gemeenschappen als bij SAM die leven met hiv
- Identificeren van onderliggende determinanten (op individueel-, gemeenschaps- en structureel niveau) die stigma beïnvloeden
- Identificeren van de 'coping' strategieën van patiënten met betrekking tot hiv-gerelateerd stigma en discriminatie (dit wil zeggen: hoe gaan patiënten die stigmatisering en discriminatie ervaren hiermee om?)
- Identificeren van de gevolgen van stigma en discriminatie zowel voor patiënten als in de gemeenschappen

Beschrijving

In 2016 werden in het kader van deze studie 14 individuele diepte-interviews (DI's) en zeven focusgroep discussies (FGD's) uitgevoerd. Het bleek moeilijk om het vereist aantal deelnemers te verzamelen, in het laatste trimester vooral door externe omstandigheden (examens op school, voorbereidingen van seizoensgebonden feesten). Ook de voorwaarde van een bijkomende ethische goedkeuring om de studie ook in het ARC Gent te mogen doorvoeren, heeft vertraging veroorzaakt. Deze goedkeuring kwam pas in februari 2017. In 2017 zal de bijkomende dataverzameling gebeuren om het doel van 20 DI's en 10 FGD's te bereiken.

In het kader van deze studie werkten we samen met de Vrije Universiteit Brussel, Faculteit Geneeskunde en Farmacie in het kader van een master thesis, op basis van acht DI's en vier FGD's. De voorlopige resultaten bevestigden de mechanismen van het hiv-gerelateerd stigma bij niet-geïnfecteerde SAM en SAM die leven met hiv, zoals voorgesteld in het kader van hiv-gerelateerd stigma: de meerderheid van hiv-positieve SAM ervaren een permanente angst om gekend te zijn als hiv-positief persoon. De hiv-status wordt geassocieerd met sociale afwijzing, reden waarom zij besloten om hun status geheim te houden of enkel bekend te maken aan zorgverleners.

De niet-geïnfecteerde personen haalden sociale afwijzing als gevolg van een hiv-diagnose aan als belangrijkste reden van het hiv-gerelateerd stigma.

Als interventies gericht op het verminderen van het hiv-gerelateerd stigma stelden zowel de

deelnemers aan DI's als van FGD's regelmatige sensibilisatiecampagnes in de gemeenschappen voor om mensen die leven met hiv beter te accepteren.

- **Doelgroep**

SAM die leven met hiv en SAM-gemeenschappen onafhankelijk van hun hiv- status, mannen en vrouwen, 18 jaar of ouder, Frans- en Engelstalig, wonend in Vlaanderen, SAM-gemeenschappen

- **Setting**

Vlaanderen:

Stad Antwerpen, Gent, Denderleeuw en Leuven voor deelnemers aan de FGD's
ARC Jette-Brussels, ARC-ITG, ARC-Gent en Muungano voor SAM die leven met hiv en hebben deelgenomen aan de DI's

- **Wanneer**

- 01-02/2016: ethische goedkeuring
- 01-07/2016: dataverzameling.
- 01-08/2016: uitschrijven van 14 diepte-interviews en 7 focusgroepen.
- 09-12/2016: preliminaire analyse

- **Evaluatiecriteria**

Zie beheersovereenkomst voor dit resultaatgebied

- Data beschikbaar (audio-opnames en transcripties van de interviews en focusgroep discussies)
- Franstalige interviews vertaald naar het Engels, gecontroleerd door een tweetalige onderzoeker
- Dataverzameling uitgevoerd door twee onderzoekers

- **Indicatoren**

Protocol werd ingediend bij het Institutional Review Board van het ITG en het Ethisch Comité van de Universiteit van Antwerpen bij de Universitaire Ziekenhuizen waarmee voor deze studie werd samengewerkt: VUB en UZ Gent.

- VUB: Commissie Medische Ethiek, goedgekeurd op 10/11/2015 (kenmerk: 2015/352)
 - Instituut van Tropische Geneeskunde : Institutional Review Board, goedgekeurd op 25/11/2015 (kenmerk: 1053/15)
 - Universiteit Antwerpen goedgekeurd op 08/02/2016. Registratienummer: BE300201627420 (kenmerk: 15/50/549).
 - Ethisch comité UZ Gent goedgekeurd op: 19/01/2017
- 10 focusgroepen werden gepland: zeven FGD's werden in 2016 gerealiseerd.
 - 20 diepte-interviews werden gepland: 14 DI's werden in 2016 gerealiseerd.

1.2.2. Cultuursensitieve workshops ‘omgaan met een hiv-diagnose’ voor SAM die leven met hiv

Samenvatting actie/project

Doelstelling

Autonomer maken van SAM die recent de diagnose van hiv kregen door hun ‘coping’-vaardigheden te verbeteren en hun zelfmanagement capaciteiten te verhogen.

Beschrijving

In 2016 werd een cultuursensitieve interventie voor het ondersteunen van recent hiv-positief gediagnosticeerde Afrikaanse migranten in Vlaanderen ontwikkeld. Dit bestond uit het aanmaken van interventiemateriaal, het uitvoeren van een pilootinterventie bij een eerste testgroep en het voorbereiden van een definitieve versie van de interventie. Dit is gerealiseerd door het verwerken van de feedback van de pilootinterventie, die van een adviesraad van deskundigen en van andere experts.

Het materiaal werd afgewerkt in het begin van 2016 na de behoefteanalyse en de input van de adviesraad van deskundigen en drie deskundigen van Sensoa. Een begeleider- en deelnemershandleiding, in het Engels en Frans, werden afgewerkt en gedrukt. Om de implementatie voor te bereiden werd in 2016 een piloot workshop doorgevoerd met de naam: “Een nieuwe hiv diagnose? Je bent niet alleen.”.

Er werden flyers ontworpen in het Engels en Frans om deelnemers voor deze piloot workshop te rekruteren. Deze werden verdeeld via het netwerk van de sociale verpleegkundigen van het ARC/ITG en de leden van de Muungano patiëntengroep. Zij gaven de flyers aan kennissen die met hiv leven, maar het nog moeilijk hebben om hun diagnose te accepteren. Ondanks het feit dat we zowel Franstalige als Engelstalige deelnemers probeerden te rekruteren, werd de piloot workshop in het Frans gehouden daar slechts drie van de 15 deelnemers Engelstalig waren. De piloot workshop bestond uit een serie van vier sessies (mei-juni 2016) met als hoofdthema's:

- omgaan met een hiv diagnose,
- leven met hiv,
- psychosociaal welzijn en
- rechten van hiv-positieve personen.

De pilootinterventie werd positief geëvalueerd.

Eigen beschrijving

De workshops werden gepland tijdens vier weekends: 7, 14, 21 mei en 4 juni. Van de 15 ingeschreven personen namen 13 personen effectief deel aan de workshops. Voor de workshop plaatsvond, werd het materiaal voor advies voorgelegd aan leden van een adviesraad van deskundigen en drie deskundigen van Sensoa.

De workshop werd positief geëvalueerd door de deelnemers met een gemiddelde score van 8/10 voor aanvaardbaarheid en de mate van aanpassing aan de noden van de deelnemers. De

deelnemers zelf gaven ook interessante feedback die werd geïntegreerd in de definitieve versie van de interventiehandleiding. De resultaten van de workshop (aanwezigheden, aanvaarding, evaluatie, ...) werden voorgesteld aan de adviesraad van deskundigen en het Sensoa-team van deskundigen. Het geheel van deze feedback werd achteraf geïntegreerd in de definitieve handleiding.

In 2017 zullen twee workshops georganiseerd worden: een in het Engels en een in het Frans. In samenwerking met de ARC's (Antwerpen, Gent en Leuven) zullen, deelnemers voor de workshops gerekruteerd worden. Dit onder leiding van een deskundige van het HIV-SAM team met de ondersteuning van een aantal geselecteerde vrijwilligers, bij voorkeur Afrikaanse migranten die met hiv leven. Zo zullen een aantal vrijwilligers getraind worden om in de toekomst de workshop zelf te leiden.

De wervingscampagne bestaat uit: het uitdelen van folders aan hiv-patiënten van sub-Saharaans- Afrikaanse origine door de sociaal verpleegkundigen, een promotievideo bestaande uit een introductie van een deskundige en opgenomen getuigenissen van twee deelnemers van de piloot workshop en mond-tot-mond reclame van de deelnemers. De leden van de Muungano patiëntengroep zullen een significante rol spelen in het promoten van de workshops in hun eigen netwerken.

• **Doelgroep**

Recent hiv-positief gediagnosticeerde SAM

• **Setting**

Vlaanderen

• **Wanneer**

- Februari – maart: Finaliseren van de piloot-materialen: handleidingen voor de facilitator en de deelnemers; promotiebrochures voor de piloot-workshop;
- April: deelnemers rekruteren in samenwerking met Sensoa en de ARC-klinieken van het ITG;
- Mei – juni: uitvoeren van de piloot-interventie: vier piloot-workshops (7- 14- 21 mei en 4 juni);
- September – november: integreren van de feedback verkregen bij de pilootinterventie en van de adviesraad en Sensoa
- December: afwerking lay-out en grafieken van de definitieve versies van de workshophandleidingen en promotiebrochures

• **Evaluatiecriteria**

Er vond na elke workshop een mondelinge en een schriftelijke evaluatie plaats over de praktische organisatie, de inhoud van de workshop, de werkwijze, de relevantie, de begrijpbaarheid van de inhoud, een beknopte weergave van wat elke deelnemer heeft geleerd of voorbeelden van zaken die verbeterd kunnen worden.

Tijdens de laatste workshop vond een schriftelijke evaluatie plaats.

• **Indicatoren**

- 15 personen werden gerekruteerd.
- Een pilootworkshop werd gehouden (7-14 - 21 mei en 4 juni 2016).
- De interventiehandleidingen werden gefinaliseerd op basis van de resultaten van de pilootworkshop.

1.2.3. Samen vooruit 2.0: Ontwikkeling van communicatiemiddel

Samenvatting actie/project:

Doelstelling

Seropositieve Afrikanen ondersteunen

Beschrijving

Het project “Samen vooruit 2.0” (“Together we understand 2.0”) werd opgestart in 2015 in samenwerking met I-propeller/Oksigen lab. Het werd succesvol beëindigd in 2016, dankzij de goede medewerking en betrokkenheid van 15 leden van de Muungano lotgenotengroep. Dit initiatief heeft Muungano duidelijk versterkt, door het creëren van een communicatiemiddel (een brochure) dat cultuursensitieve informatie en advies biedt aan migranten die recent een hiv-diagnose hebben gekregen. De brochure “Hiv beter begrijpen voor een beter leven met hiv” overschrijdt taalproblemen en culturele barrières en richt zich op het communiceren rond verschillende problemen die gerelateerd zijn aan leven met hiv. De gebruikte taal is aangepast aan de doelgroep van hiv-positieve migranten en de brochure zal beschikbaar zijn in tien talen. Leden van de lotgenotengroep hebben zich geëngageerd om deze brochures in de ARC's te verspreiden.

• **Eigen beschrijving plan**

In samenwerking met de dokters en verpleegkundigen van het ARC van het ITG en met begeleiding van het HIV-SAM Project, I-propeller en Clarice Illustrations werd de definitieve brochure “Hiv beter begrijpen voor een beter leven met hiv” in december 2016 in co-creatie gerealiseerd. Deze brochure is bijzonder innovatief omdat ze door co-creatietechnieken werd ontwikkeld door mensen die leven met hiv. Ze delen niet enkel de objectieve informatie die ze hebben verworven in de tijd dat ze met hiv leven maar ze geven ook, door middel van getuigenissen, advies gebaseerd op hun eigen ervaring. “Hiv beter begrijpen voor een beter leven met hiv” zal worden vertaald in 10 talen, namelijk: Nederlands, Frans, Engels, Arabisch, Lingala, Portugees, Spaans, Swahili, Kinyarwanda/Kirundi en Somalisch.

De brochure werd ontwikkeld in de loop van negen sessies van telkens vier uur volledig gewijd aan het creëren van dit instrument. Deze sessies, begonnen in september 2016, verliepen als volgt:

1. Presenteren van het project en brainstormen over verschillende thema's
2. Thema's uitkiezen, bepalen van de communicatiemethode en van de doelgroep
3. Werken aan de wetenschappelijke informatie over de verschillende thema's om deze duidelijk te maken voor de doelgroep en keuze van het formaat van de brochure
4. Tonen van het concept aan de groep, verbeteringen maken, titel kiezen
5. Inhoudelijke feedback ontvangen van drie hiv-dokters en aanpassingen maken aan de objectieve en persoonlijke boodschappen.
6. Tonen van het concept aan de groep en verwerken van hun feedback over (duidelijkheid van) de boodschap
7. Laatste verbeteringen aan de brochure (vorm, afbeeldingen, kleur, enz.)
8. Presenteren van de brochure aan de groep voor het afdrukken
9. Planning verdeling van de brochures onder leiding van de auteurs

De vrijwilligers die meegewerkt hebben aan de co-creatie van de brochure hebben zich geëngageerd om de brochure te verdelen over de verschillende ARC's in Vlaanderen, aan hun huisartsen, aan andere hiv-organisaties en kennissen in het eigen netwerk. Dit kan leiden tot reductie van het stigma en dus tot het 'normaliseren' van leven met hiv.

De afgedrukte brochures kunnen worden besteld bij het HIV-SAM Project, terwijl de exemplaren in 10 talen kunnen worden gedownload op <http://Together-we-understand.oksigenlab.eu>

- **Doelgroep**

Afrikaanse migranten die leven met hiv

- **Setting**

Vlaanderen

- **Wanneer**

September - december 2016

- **Evaluatie**

- Na elke sessie vond een mondelinge evaluatie plaats
- Deelnemers gaven feedback op het instrument in elk stadium van de ontwikkeling
- Instrument werd geëvalueerd door drie dokters voordat de definitieve versie werd gemaakt

- **Indicatoren**

- 15 deelnemers waren aanwezig op alle sessies
- Cultureel aangepast communicatie-instrument "Hiv beter begrijpen voor een beter leven met hiv" werd ontworpen en zal worden vertaald in 10 talen
- Er werd een algemene tevredenheid en trots ervaren door de deelnemers dat ze een instrument hebben ontworpen dat zal worden gebruikt door andere migranten. De deelnemers engageren zich voor het verspreiden van het instrument

1.3 Ondersteuning van de implementatie van methodieken en materialen bij de doelgroep

R4 Ondersteuning van de implementatie van methodieken en materialen bij de doelgroep met inbegrip van deskundigheidsbevordering

1.3.1 R4 OD1 Ondersteunen van de uitvoering van methodieken door het opleiden van intermediairs en/of Logo's.

1.3.1.1. Faciliteren patiëntengroepen voor SAM die leven met hiv

Samenvatting actie/project

Doelstelling

- Ondersteunen van de lotgenotengroep Muungano door toezicht te houden op de lopende activiteiten en – waar nodig – op te leiden en te coachen.
- Versterken van de vaardigheden van de leiders en andere leden zodat de groep autonomer en duurzamer wordt en blijft.

Beschrijving

In het proces een autonome vzw te worden, heeft de lotgenotengroep Muungano relevante vooruitgang geboekt onder supervisie en coaching van het HIV-SAM team. In 2016 heeft Muungano vzw de stap gezet om een zichtbare lotgenoten- en belangengroep voor mensen die met hiv leven te worden. Nieuwe leden werden met succes in de groep geïntegreerd, onder hen recent gediagnosticeerde SAM. De groep heeft stappen ondernomen om te lobbyen voor rechten voor mensen die met hiv leven. De groep was ook betrokken bij hiv-preventieactiviteiten door te getuigen over leven met hiv. In 2016 heeft de groep op efficiënte wijze gebruik gemaakt van het prijsgeld van de Mark de Punt prijs, die ze in 2015 hadden ontvangen tijdens het Antwerps AIDS diner.

In het kader van het streven naar autonomie heeft Muungano verschillende initiatieven genomen. Ze hebben fundraising activiteiten georganiseerd, nieuwe leden geïntegreerd, sociale- en vrijetijdsactiviteiten georganiseerd en er werd een eerste stap gezet om naar buiten te komen als een groep van mensen die met hiv leven.

Eigen beschrijving

De volgende punten zijn hoogtepunten van de groepsactiviteiten in 2016:

Plannen en rapporteren

In het begin van 2016 hebben de leiders van de vzw met behulp van het HIV-SAM team een eigen planning gemaakt en een beknopt rapport opgesteld van hun activiteiten van vorig jaar, een bewijs van de groei naar autonomie van de patiëntengroep. Het

versterken van de vaardigheden van de leiders is momenteel een belangrijke prioriteit om het bestaan van de groep te bestendigen.

Netwerking en leren

De voorzitter van Muungano was aanwezig bij een tweedaags seminarie voor hiv-patiënten in Brussel, georganiseerd door de European AIDS Treatment Group (EATG) en de European African Treatment Advocates Network (EATAN) gevestigd in het Verenigd Koninkrijk. Het doel van dit seminarie was om de barrières, die Afrikaanse migranten nog steeds ervaren in verband met hiv-behandeling, zichtbaar te maken, en migranten die met hiv leven te stimuleren om de hiv-behandelingen te volgen.

Fundraising diner en zichtbaarheid

In juni hield de vzw een fundraising diner. Doelstellingen waren fondsen te werven en de patiëntengroep zichtbaar te maken als een organisatie van mensen die leven met hiv.

Computer training

Twee leiders van Muungano hebben een computer training gevolgd (Excel) zodat ze bepaalde administratieve taken zoals plannen en rapporteren zelf kunnen uitvoeren. Ze zijn van plan om computerlessen te geven aan alle leden die computeranalfabeet zijn zodat ze gemakkelijker relevante informatie kunnen opzoeken.

Lidmaatschap nationale Positieve Raad

De voorzitter van Muungano blijft lid van de nationale hiv Positieve Raad. Door omstandigheden kon ze in 2016 echter niet naar alle bijeenkomsten gaan.

Maandelijks bijeenkomsten, uitwisseling lotgenotendag en -weekend met Sensoa

De patiëntengroep heeft 14 succesvolle bijeenkomsten georganiseerd in 2016. Deze gingen onder andere over sociale, administratieve en thematische aspecten (zie tabel 7). Op 18 september gingen zeven leden van de patiëntengroep naar een uitwisselingsdag over leven met hiv georganiseerd door Sensoa. Van 7 tot 9 oktober namen 19 leden deel aan het jaarlijkse lotgenotenweekend aan de Belgische kust, ook georganiseerd door Sensoa.

Workshops

In samenwerking met het HIV-SAM Project, I-propeller en Clarice Illustrations hebben 15 leden van de groep deelgenomen aan 9 workshops om een communicatietool te ontwerpen: "HIV begrijpen om er beter mee te kunnen leven". Door co-creatie technieken hebben de deelnemers een instrument ontwikkeld dat nuttig is voor andere migranten die met hiv leven, niet alleen in België maar ook in andere Europese landen en daarbuiten.

Vrijwilligerswerk

Twee leden van Muungano zijn ook actief als vrijwilliger voor het HIV-SAM Project en werken mee aan hiv-preventieactiviteiten in Vlaanderen.

Mark de Punt prijs

In samenspraak met het HIV-SAM team, heeft de groep volgende activiteiten gekozen om het prijsgeld te besteden:

- trainen van de leiders in leiderschap, management en communicatie;
- versterken van de ondersteuning van lotgenoten: versterken van vaardigheden om de integratie in België;
- bestendigen van het bestaan van de groep;
- steunen van vrijwilligersactiviteiten gerelateerd aan hiv-preventie en stigmareductie.

In 2016 heeft Muungano vzw een aantal van de bovenstaande doelen bereikt:

- In september 2016 heeft de groep drie laptops gekocht. Sinds december 2016 volgen zes van de leden van Muungano elke woensdag en vrijdag een computeropleiding in de lokalen van het ITG. Er zijn twee groepen met elk hun eigen trainer: een groep voor beginners en een groep voor gevorderden.
- De groep heeft besloten het resterende bedrag van de Markt de Punt prijs in 2017 te investeren in de training van hun leiders en in opleidingen in communicatievaardigheden en kennis over hiv voor de vrijwilligers, zodat ze gemakkelijker zelf hiv-informatiesessies kunnen organiseren in Afrikaanse gemeenschappen in Vlaanderen.

Bijkomende informatie:

• Doelgroep

Patiëntengroep Muungano

• Setting

Vlaanderen

• Wanneer

- Januari - december 2016: Doorlopend organiseren activiteiten van Muungano vzw
- Oktober 2016: Jaarlijks lotgenotenweekend, in samenwerking met Sensoa
- September – december: 7 workshops voor het ontwerpen van het communicatietool “Hiv begrijpen om er beter mee te kunnen leven”

• Evaluatie

- Alle activiteiten werden gesuperviseerd en opgevolgd door het HIV-SAM Project
- Na elke activiteit werd feedback gegeven, vooral over het belang van deze activiteiten en mogelijke verbeterpunten

- **Indicatoren**

- 14 Muungano bijeenkomsten met een gemiddelde opkomst van 13 deelnemers per vergadering (zie tabel7).
- 1 lotgenotenweekend met Sensoa (7-9/10) met 16 deelnemers. Thema: “Hiv en jouw welzijn”
- 7 co-creatie sessies bijgewoond door 15 personen. De sessies resulteerden in een brochure: “Hiv begrijpen om er beter mee te kunnen leven”.
- 1 diner voor fondswerving om de Muungano groep zichtbaar te maken en hiv-gerelateerd stigma te verminderen
- 1 netwerk- en lesseminarie

1.3.1.2. Individuele patiënten consultatie

Samenvatting actie/project:

- **Doelstelling**

Seropositieve Afrikanen op een cultureel sensitieve manier ondersteunen

- **Beschrijving**

Cultuursensitieve counseling voor SAM gebeurt door een counselor van Afrikaanse achtergrond met onder andere nieuwe begeleidingen, het opvolgen van bestaande begeleidingen, het stellen van een indicatie en doorverwijzing naar de patiëntengroepen. In 2016 verzorgde het HIV-SAM Project 148 dergelijke consulten. Meestal worden personen voor nieuwe begeleidingen naar ons doorverwezen door het ARC. De meeste patiënten consulteren ons voor een meervoudige problematiek: psychologische of psychiatrische problemen verbonden aan hiv/aids tegen een achtergrond van sociale problematiek, financiële problemen, relatie en familie gerelateerde problemen, migratie gerelateerde problemen zoals angst voor een mogelijk negatief antwoord op een asielaanvraag of een negatief antwoord op een regularisatieprocedure, enz. (zie tabel 8). Net als in 2015 is ook in 2016 het aantal patiënten met migratie gerelateerde problemen opvallend groot. Patiënten hadden vaak angst voor een negatief antwoord op hun asielaanvraag en voor repatriëring. Meer dan andere jaren zagen we patiënten hun papieren verliezen, met de daarmee gepaarde gaande gevolgen zoals verlies van sociale en financiële hulp, wat op zijn beurt leidt tot moeilijkere toegang tot medicatie en zorg. Deze problematiek vroeg om extra psychologische begeleiding en een nauwere samenwerking met het ARC, vooral om toegang tot medicatie te verzekeren.

- **Doelgroep**

Afrikaanse migranten die leven met hiv

- **Setting**

Vlaanderen

- **Wanneer**

Januari - december 2016

- **Evaluatie**

N.v.t.

- **Indicatoren**

N.v.t.

1.3.1.3. Adviseren van ARC-medewerkers omtrent cultuursensitieve zorg voor SAM die leven met hiv

Samenvatting actie/project

Doelstelling

Adviseren van ARC's op vlak van cultuurspecifieke kwesties omtrent SAM die leven met hiv

Beschrijving

De cultuursensitieve psychosociale begeleiding van SAM-patiënten (consultaties/counseling) verschilt naargelang de psychosociale en gezondheidsproblemen die zich voordoen en de mate waarin de patiënten slagen hun serostatus te aanvaarden. Vooral op vlak van het aanvaarden van seropositiviteit kan cultuursensitieve zorg waardevol voor de patiënt blijken, ook al kan de meervoudige, vaak socio-economische en juridische problematiek niet altijd direct opgelost worden. Samenwerken met de sociaal verpleegkundigen van de ARC's is dan ook essentieel om oplossingen te kunnen aanbieden.

Naast de reguliere verzoeken van de sociaal verpleegkundigen van het ITG over cultuurspecifieke zaken waar zij zich minder in thuis voelen en de SAM-patiënten die zij naar ons doorsturen, waren er in 2016 nog enkele andere gevallen, waar cultuur gerelateerd advies werd verleend: taalproblemen bij een patiënt in asielcentrum in Brugge, psycho-spirituele hallucinaties bij een patiënt in het UZA (Antwerpen) en een Afrikaanse patiënt zonder geldige verblijfspapieren die, na arrestatie, werd overgebracht naar het gesloten centrum van Merksplas. Deze gevallen maken duidelijk hoe zeer structurele en psychologische problemen met elkaar verweven zijn en hoe belangrijk netwerking onder deskundigen is om dit soort problemen aan te pakken.

1.3.1.4. Sleutelorganisaties: informeren over hiv en seksuele gezondheid en dienstverlening in de SAM-gemeenschappen.

Doelstellingen:

- Sleutelorganisaties informeren en sensibiliseren SAM-gemeenschappen over hiv, seksuele gezondheid en bestaande zorgverleningsdiensten
- Sleutelorganisaties ondersteunen de promotie van hiv-testen
- Sleutelorganisaties ondersteunen de reductie van het hiv-gerelateerd stigma.

Beschrijving

In 2016 merkten we een daling in de beschikbaarheid van de sleutelorganisaties en de individuele vrijwilligers. Organisaties zoals Acasia en Ghana Welfare Associatie gesitueerd in Antwerpen stopten hun preventieactiviteiten. De vervanging van de leiders in deze organisaties zorgde voor nieuwe teams, die problemen ondervonden om zich in gelijke mate te engageren als hun voorgangers op vlak van hiv- preventie. Nawe-Samen werkte enkel in het eerste semester. Van de zes individuele vrijwilligers werkzaam in Antwerpen waren er maar twee die het hele jaar actief waren. We hebben ondertussen echter drie nieuwe, gemotiveerde vrijwilligers kunnen aanwerven.

Ondanks deze evolutie boekten we in 2016 vooruitgang in het aantal preventieactiviteiten: met zes sleutelorganisaties (Bilenge, Basibomoko, Edo Association, Soedanese Gemeenschap, Nawe Samen en Misgana) en zes enthousiaste individuele vrijwilligers implementeerden we het grootste aantal activiteiten ooit. In 2016 werden 811 activiteiten tot stand gebracht, een toename van 61,6% ten opzichte van 2015 (502 activiteiten). Vergeleken met 2012, het eerste jaar van de beheersovereenkomst, vonden er in 2016 vijf keer meer preventieactiviteiten geïmplementeerd dan bij begin van de werking met de sleutelorganisaties (191 activiteiten) (zie figuur 1).

De meest frequente activiteit van alle intermediairs is 'outreach' (i.e. het verdelen van condooms, brochures in cafés, winkels en kapsalons). Deze vertegenwoordigen 89,8% van de totale activiteiten en 83,7% van de activiteiten uitgevoerd door de sleutelorganisaties (455 activiteiten).

Dankzij de regelmatige verdeling van condooms en brochures in de gemeenschappen is hiv en condoomgebruik meer bespreekbaar geworden. De schaamte om condooms te vragen is blijkbaar verminderd: ongeveer 159.310 mannen- en 1.545 vrouwencondooms werden in 2016 verdeeld in cafés, winkels, op festivals en gedurende sociale activiteiten georganiseerd door SAM. De aanwezigheid van personen die openlijk leven met hiv en hun getuigenissen gegeven in de afgelopen jaren tijdens infosessies of 'outreach'-sessies, hebben bijgedragen aan de vermindering van stigmatisering in de gemeenschappen en SAM aangemoedigd om zich te laten testen.

De promotie van hiv-testen door sleutelorganisaties heeft tot volgende resultaten geleid: het Helpcenter werd gekend en bezocht, Swab2Know-testen werden geaccepteerd in Antwerpen en aangevraagd door SAM in Gent.

- **Doelgroep:**
SAM woonachtig in Vlaanderen
- **Setting:**
Provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Vlaams Brabant
- **Wanneer**
Januari - december 2016

- **Indicatoren**

- Zelfevaluatie van de sleutelorganisaties is voltooid (zie R4 OD4)
- Aantal informatiemomenten georganiseerd door de sleutelorganisaties: 2 infosessies, 33 info stands (zie tabel 2);
- Aantal outreach acties door de sleutelorganisaties: 389 acties (zie tabel 2);
- Totaal aantal verdeelde informatiematerialen: “Je laten testen op hiv is zorgen voor je gezondheid” (3.123 brochures), “Hiv en kinderwens” (181 folders), Helpcenter (folders en adreskaarten: 279), “HIV is real” (376 folders en posters) (zie tabel 3);
- Aantal overlegvergaderingen met de sleutelorganisaties en preventienetwerken: er werden geen specifieke bijeenkomsten voor de sleutelorganisaties georganiseerd. De vooruitgang werd opgevolgd via individuele contacten. Er werden twee overlegvergaderingen met de hiv-preventienetwerken georganiseerd, één in Antwerpen en één in Gent: twee bijeenkomsten vonden plaats in Antwerpen en Gent op respectievelijk 8/4 en 15/4/2016 waarbij we het jaarrapport en de planning van 2016 voorstelden.

- **Evaluatiemethoden**

- Zelfevaluatie door sleutelorganisaties;
- Monitoring sensibiliseringsactiviteiten in de SAM-gemeenschappen;

1.3.1.5. Samenwerking met “Why Me?”: Vereniging voor holebi’s en transgenders uit sub-Saharaans-Afrika

Doelstelling:

- Mobiliseren van “Why Me” voor preventie en testafname onder mannen die seks hebben met mannen (MSM) van sub-Saharaans-Afrikaanse origine
- Vormen van leden van de organisatie “Why Me”

Beschrijving

“Why Me” is een organisatie voor belangenbehartiging omtrent holebi-rechten bij SAM. Sinds de vestiging van “Why Me” leiders in Brussel (in 2014) zijn er minder contacten en activiteiten in Antwerpen en Vlaanderen. In 2016 zijn onze inspanningen om opnieuw een samenwerking op te bouwen niet erg succesvol geweest. Informele contacten met een aantal MSM van sub-Saharaanse origine geven nochtans aan dat zij onze diensten nodig hebben. Dit wordt ook bevestigd door recente epidemiologische cijfers. In 2017 zullen we opnieuw de mogelijkheden verkennen en een aangepaste strategie ontwikkelen om hen te bereiken in samenwerking Sensoa.

Doelgroep:

Holebi’s van sub-Saharaanse origine die woonachtig zijn in Vlaanderen

Setting:

Vlaanderen

R4 OD3 Produceren en ter beschikking stellen van ondersteuningsmiddelen (materialen en diensten) die horen bij de zelf ontwikkelde methodieken voor intermediairs en doelgroep.

1.3.2.1. HAIO-Opleiding: proactief hiv-testen en counselen voor huisartsen in opleiding

Samenvatting actie/project

Doelstellingen:

- Promoten van proactief hiv-testen en counselen onder huisartsen in opleiding om zo vroeg mogelijk hiv-diagnoses te stellen onder SAM met een koppeling aan zorgverlening
- Eén workshop per jaar organiseren op aanvraag

Beschrijving

47 % van SAM die met hiv geïnfecteerd zijn, werd laat gediagnosticeerd (WIV, 2016). Het uitstellen van hiv-testen is te wijten aan angst voor stigmatisering en discriminatie gerelateerd aan seropositieve status, angst voor een mogelijke deportatie en gebrek aan juiste informatie. Huisartsen spelen een belangrijke rol bij het tijdig opsporen van hiv. Zo wordt de helft van de hiv-diagnoses in België door huisartsen gesteld. Desondanks is het aantal late hiv-diagnoses bij SAM nog altijd te groot. Om mogelijke barrières in het proactief aanbieden van hiv-testen weg te werken, bieden we een vorming voor huisartsen in opleiding (HAIO) aan. Dit sluit aan bij de aanbevelingen van het Nationaal hiv plan, actie 36 (pag. 21).

De vormingen en inschrijvingen worden georganiseerd door de Vakgroep Huisartsengeneeskunde van de Universiteit Antwerpen (UA) in het kader van de interuniversitaire huisartsenopleiding voor studenten van de Universiteit Antwerpen, Katholieke Universiteit Leuven en Vrije Universiteit Brussel.

In 2016 werden geen trainingen georganiseerd omdat er geen aanvragen kwamen voor deze vorming. Wij zullen deze vormingen echter blijven aanbieden en als de interuniversitaire huisartsenopleiding voldoende studenten kan samenbrengen, zullen we op hun vraag ingaan.

- **Doelgroep:**
HAIO-studenten van de UA, KUL en VUB die zich registreren voor de interuniversitaire huisartsenopleiding.
- **Setting**
De opleiding gaat door op de UA-campus
- **Wanneer:** April - mei 2016
- **Evaluatiecriteria**
- **Indicatoren**
De HAIO-opleiding werd in 2016 niet aangevraagd.

1.3.2.1 Sensibiliseren huisartsen rond proactief hiv-testen en counselen

Doelstellingen:

- Vormen van huisartsen op proactief hiv-testen en -counselen
- Verdelen van documenten over proactief hiv-testen en -counselen

Beschrijving

In 2016 werd het HIV-SAM Project uitgenodigd door drie huisartsencirkels (LOK Vilvoorde, Mechelen en Hamme). Zij vonden ons aanbod via de website van Domus Medica. In totaal namen 35 huisartsen deel aan de training. De inhoud van de training bestond uit specifieke informatie omtrent de epidemiologie van hiv binnen de SAM-gemeenschappen, barrières en bevorderende factoren voor hiv-testen met klemtoon op contextuele en cultuur-gerelateerde factoren.

- **Doelgroep:**
Huisartsen in Vlaanderen
- **Setting:**
Vlaanderen
- **Indicatoren**
 - 3 vormingen voor huisartsen werden georganiseerd
 - 51 brochures “Proactief HIV testen en counselen voor SAM – een handleiding voor de arts”, 106 brochures “Laat je testen op hiv” en 33 Muungano folders werden verdeeld

R4 OD4 Instaan voor of bewaken van de kwaliteitsborging van de toepassing van de methodieken

1.3.3.1. Toepassing “SUCCEED tool” voor kwaliteitsverbetering

Kwaliteitsverzekering en -verbetering zijn gevalideerde methodieken om de werking van gezondheid bevorderende interventies te verbeteren, vooral wanneer geen impactevaluatie mogelijk is. In 2016 besloten we om een dergelijke kwaliteitsverbeteringstool op ons project toe te passen. We kozen voor de ‘SUCCEED’ methode, omdat deze specifiek ontwikkeld werd voor het domein van hiv-preventie. Het omvat een vragenlijst ter verbetering van de kwaliteit, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar de succesfactoren op vlak van gezondheids promotie. Deze methode werd op Europees niveau ontwikkeld en uitgetest in het kader van het Europese project ‘Quality Action’ (<http://www.qualityaction.eu/succeed.php>).

SUCCEED maakt gebruik van een gerichte vragenlijst waardoor het mogelijk is drie aspecten van de projectwerking te beoordelen en te verbeteren: structuur, proces en resultaten. Het is een zelf-diagnosticerende, zelf-evaluerende benadering en levert daarmee een bijdrage tot het effectief bereiken van de doelstellingen. Het toepassen van SUCCEED omvat het invullen van de

gestructureerde vragenlijst, het vormen van een consensus met interne en externe stakeholders over de successen, uitdagingen, punten vatbaar voor verbetering en het stellen van prioriteiten en tenslotte het afspreken van maatregelen die de projectwerking verbeteren. Dit alles gebeurde in een serie van drie gemodereerde workshops in 2016 (en twee in 2017), begeleid door Sandra Vandeneynde van Sensoa als externe facilitator.

SUCCEED resultaten

Op basis van de hierboven vermelde resultaten, zullen we in 2017 prioriteiten kiezen op de werkingsgebieden die bovengenoemde verbeteringen vereisen. Vernieuwde opleidingen voor de externe medewerkers en het verbeteren van de communicatie zullen de eerste actiepunten zijn. Deze bevindingen en acties tot verbetering zullen in een kort rapport in 2017 beschreven en geïmplementeerd worden.

1.4 Ondersteuning van de implementatie van methodieken en materialen bij de doelgroep

R5 Uitvoeren van methodieken

R5 OD1 Uitvoeren van methodieken of onderdelen ervan, die niet door de intermediairs worden uitgevoerd.

1.4.1.1 Swab2know: Laagdrempelig hiv-testen en counselen in SAM- gemeenschapssettings

Samenvatting actie/project

Doelstelling:

- Identificeren van niet gediagnosticeerde hiv-infecties bij SAM gedurende outreach sessies in Antwerpen en nieuwkomers die de integratielessen bijwonen in Antwerpen
- Organiseren van hiv-test outreach sessies in Antwerpen in het kader van het Swab2know project

Beschrijving:

Als gevolg van de hiv-prevalentie onder SAM woonachtig in Antwerpen en de hoge aanvaardbaarheid van de hiv-‘speekseltesten’, organiseert het HIV-SAM Project ‘outreach’ hiv-testactiviteiten in het kader van het ‘Swab2know’ project gefinancierd door de stad Antwerpen. In 2016 werden er drie sessies georganiseerd.

Deze ‘outreach’ methode kan als volgt beschreven worden: sleutelorganisaties en leiders van SAM-gemeenschappen organiseren een testsessie, meestal op zaterdag. Ter plaatse houdt een arts van het HIV-SAM Project een groeps counseling die tracht de kennis over de voordelen van het kennen van je hiv-status te verhogen. Dit gebeurt meestal in combinatie met een getuigenis van Afrikaanse personen die met hiv leven en openlijk over hun leven met hiv spreken.

Er is voldoende tijd voor vragen en antwoorden van het aanwezige publiek. Het testen op hiv gebeurt tijdens deze sessies door middel een ‘speeksel’-test, dit wil zeggen hiv testen op mondvocht (“oral fluid” test). De procedures voor de speekseltest, de interpretatie van de

testresultaten en de noodzaak van een tweede test voor bevestiging voor diegenen die een 'reactief resultaat' krijgen, worden nauwkeurig uitgelegd. De aanwezige arts toont hoe speeksel verzameld moet worden (door het nemen van een staal mondvocht gedurende één minuut) en nodigt deelnemers uit om vrijwillig een test te laten afnemen. Het nemen van speekselstalen wordt begeleid door getrainde vrijwilligers die anoniem een korte socio-demografische vragenlijst afnemen. De stalen worden verzonden naar het ITG- labo (ARL referentielabo) en de resultaten worden binnen de 5 dagen aan de deelnemers gecommuniceerd door een verpleegster, werkend voor het Swab2know project. Wanneer het hiv-testresultaat reactief is, wordt de deelnemer gevraagd naar het ITG te komen om een confirmatietest te ondergaan. Indien bevestigd wordt dat een deelnemer hiv-positief is, wordt hij/zij onmiddellijk naar het ARC voor gepaste zorg doorverwezen.

In 2016 vonden drie testsessies plaats: in een kerk (15 hiv-testen op 60 aanwezige personen), bij een vrouwenvereniging (7 testen op 18 personen) en in een café (8 testen op 30 personen). In totaal namen 108 personen deel aan de evenementen, 30 van hen (28%) gaven een speekselstaal, één persoon bleek hiv-positief te zijn.

Dankzij de goede samenwerking met PINA (die in Antwerpen integratielessen aan nieuwkomers geven), organiseerden we ook 10 sessies volgens het 'Swab2know' principe voor studenten die de integratielessen bijwoonden. Van de in totaal 139 studenten gaven 56 studenten (40%) een speekselstaal voor een hiv-test. Eén persoon bleek hiv-positief te zijn (zie tabel 4-5).

Eigen beschrijving

De volgende activiteiten werden niet aangekondigd in de jaarplanning. De beslissing om deze door te voeren, werd later genomen.

Hiv-testen gedurende de Wereld Aids Dag

Voor de eerste maal boden we een 'outreach' hiv-test aan voor SAM woonachtig in Gent gedurende WAD op 03/12/2016. Dit evenement was georganiseerd door het SAM-preventienetwerk samen met sleutelorganisaties en financiële steun van de provincie Oost-Vlaanderen. Omwille van onze langdurige samenwerking betaalde de provincie Oost-Vlaanderen 33 'Swab2Know' kits voor het evenement.

"Dokters van de Wereld" nam ook deel aan het testinitiatief en bood de hiv-sneltest (op bloed) aan. De resultaten werden na 30 minuten meegedeeld in een bus uitgerust met medisch materiaal.

Tijdens dit initiatief testten 17 mensen op hiv (16 sneltesten en een 'oral fluid' testen), geen van hen was positief.

Veel deelnemers van de WAD evalueerden het initiatief positief en stelden voor om testen met deze methodes voor jonge mensen te gebruiken gedurende evenementen, georganiseerd voor en door deze doelgroep (bijvoorbeeld voetbalwedstrijden).

Hiv-testen tijdens de campagne "Europese hiv-testweek" Antwerpen

Samen met "Dokters van de Wereld" organiseerden we voor de eerste keer een campagne voor hiv-testen gedurende de "Europese hiv-testweek" (18-25/11/2016).

In het kader van deze samenwerking organiseerden we samen een bijeenkomst waarbij SAM-preventienetwerken, sleutelorganisaties en vrijwilligers werden geïnformeerd over de "Europese Test Week". In overleg kozen we voor volgende activiteiten:

- sensibilisatie en promotie van hiv-testen
- promotie van de hiv-sneltest bij Dokters van de Wereld op hun locatie: COZO: Centrum

voor Onthaal, Zorg en Oriëntatie (centrum voor mensen die moeilijk toegang krijgen tot degelijke medische zorg)

- distributie van posters en brochures ter promotie van hiv-testen en van COZO, plaats waar mensen gratis hiv-testen kunnen krijgen, waaronder de hiv-sneltest.

“Dokters van de Wereld” maakte een poster die door onze vrijwilligers in de stad Antwerpen verdeeld werd. Helaas bleek tijdens deze campagne niemand naar het COZO te komen om een test te laten afnemen. Omdat dit het de eerste keer was dat dit initiatief werd genomen en een minder gekende plaats werd uitgekozen voor de sneltest, waren we niet verrast dat niemand zich liet testen. We zullen in de toekomst meer moeten investeren om deze methode bekend te maken, zodat SAM bereid zijn op consult te gaan bij een nieuwe organisatie. Indien ze tevreden zijn, zullen ze het aanbod via mond-tot-mond reclame promoten.

Bilenge organisatie: deze Afrikaanse organisatie organiseerde een drop-in point voor hiv-testen. In 2016 (op 30/06/2016) moesten zij hun activiteiten omtrent het promoten van Swab2 Know stopzetten, omdat ze het centrum niet verder konden aanhouden.

- **Doelgroep:**
 - SAM-gemeenschappen woonachtig in stad Antwerpen
 - Studenten die de integratielessen bijwonen in Antwerpen
 - Deelnemers van de Wereld Aids Dag in Gent
- **Setting:** Steden Antwerpen en Gent
- **Wanneer:**
 - Januari tot december voor SAM wonend in Antwerpen
 - WAD (03/12/2016) voor SAM wonend in Gent
- **Evaluatiecriteria**
- **Indicatoren**
 - Swab2know outreach testsessies:
 - 4 plaatsen werden bezocht om speekseltesten aan te bieden, op 3 ervan werden Swab2 Know -testen aangeboden (kerk, vrouwen organisatie, café)
 - Integratieklassen namen deel aan de Swab2 Know-testen
 - Aantal deelnemers: 86 van de 247 deelnemers, deden een hiv-test in Antwerpen, 1 deelnemer in Gent liet zich testen gedurende de Wereld AIDS Dag.
 - Aantal SAM die zijn hiv-status kent (opgehaalde resultaten): 61 op de 87 geteste personen (2 - 3) (70,1%)
 - 2 reactieve testen werden hiv-positief bevestigd, zorgverlening werd opgestart
 - Sneltest op bloed: 16 testen op 100 aanwezigen op WAD
 - Geen reactief resultaat
- **Evaluatiemethoden**
 - Monitoring activiteiten;
 - Constante feedback van de preventiewerkers over outreach activiteiten;

- Constante feedback door de vrijwilligers van Bilenge die het drop-in point begeleiden (enkel eerste helft van 2016). Uit deze kwalitatieve evaluatie kwamen volgende elementen naar voren:
 - De telkens terugkerende vraag: “Waarom hiv-testen enkel op Afrikanen richten? Waarom gaat het project niet naar Afrika waar hiv veel meer voorkomt?” Deze vragen tonen de onderliggende angst om door hiv gestigmatiseerd te worden. Deze vragen werden vooral in cafés gesteld omdat mensen op zulke locaties waarschijnlijk meer vrijuit durven praten.
 - Deelnemers van WAD in Gent stelden voor hiv-testen aan te bieden, inclusief de sneltest, aan jonge mensen gedurende evenementen georganiseerd voor en door deze doelgroep (bijvoorbeeld voetbalwedstrijden).

1.4.1.2 Samenwerking met Sensoa

Er zijn enkele projecten waarvoor we regelmatig met Sensoa samenwerken: de workshops voor hiv-positieve mensen; de stuurgroep omtrent het ontwikkelen en implementeren van een website over seksuele gezondheid voor migranten (zanzu.eu, zie ook RG 1); bijdragen aan de netwerkdag “kwetsbare migranten en seksuele gezondheid”, de gemeenschappelijke ondersteuning van “Why Me?” die een moeilijk bereikbare groep blijft, en de samenwerking bij het organiseren van het lotgenotenweekend. Verder overleggen we op regelmatige basis over onze geplande activiteiten, wisselen we informatie uit over tendensen vastgesteld binnen de doelgroep en over bijscholingen. Op verzoek wisselen we kennis en expertise uit. Tenslotte zijn er een aantal parallellen op het werkingsterrein van de doelgroep MSM waar we verwachten synergiën te kunnen creëren door meer overleg en uitwisseling van expertise.

De specifieke gebieden waar we met Sensoa in 2016 voor samenwerkten waren:

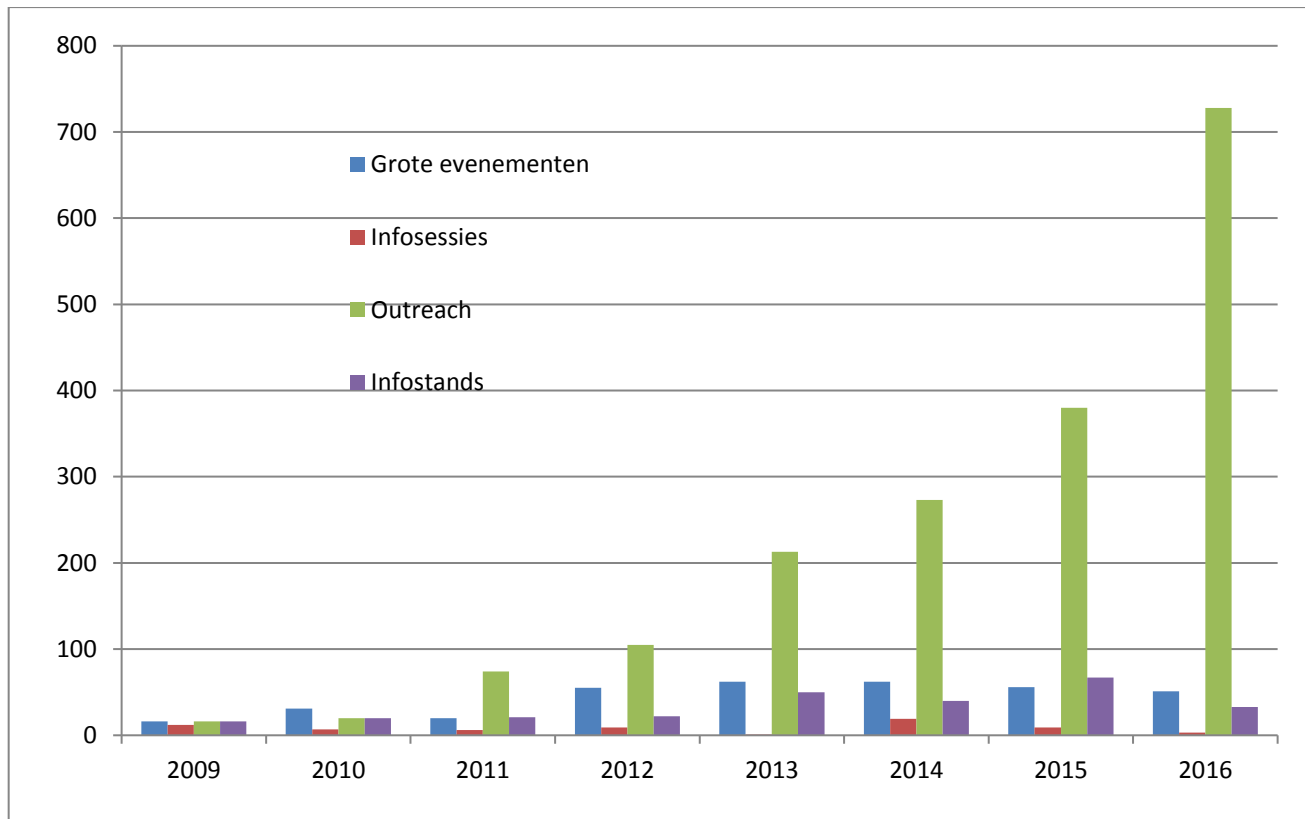
- Feedback over de workshop “omgaan met de diagnose hiv”
Hoewel de uitdagingen voor homoseksuele mannen anders zijn dan die van SAM, waarbij de meerderheid heteroseksueel is, hebben we expertise uitgewisseld over de manier waarop de theoretische en methodologische onderbouwing van de workshop voor SAM nuttig kan zijn voor de voorbereiding van een workshop voor homoseksuele hiv-positieve mannen op vlak van leven en ‘coping’ met hiv
- Leden van het Zanzu forum waarmee we drie maal vergaderden in 2016 (10/03, 23/06 en 15/09).
In 2016 werkten we ook samen omtrent het toepassen van kwaliteitsverbetering (zie R4 OD4, Succed).

1.4.1.3 Samenwerking met andere organisaties:

Overzicht van overlegmomenten met andere organisaties 2016 (zie tabel 9)

C Bijlagen

Figuur 1: Activiteiten van de vrijwilligers in 2016 en evolutie van de activiteiten sinds 2009

Tabel 1: Overzicht type activiteiten ondernomen door de hiv-preventienetwerken, individuele vrijwilligers en de sleutelorganisaties per provincie in 2016

Provincie	Informatie-sessie	Informatie-stand	Grote Evenementen	'Outreach'	Totaal
Antwerpen					
Sleutelorganisatie	0	5	8	107	120
Hiv-netwerk	1		2		3
Vrijwilligers			5	339	344
Oost-Vlaanderen					
Sleutelorganisaties	2	28	28	176	234
Netwerk			4		
Vlaams Brabant					
Sleutelorganisaties			3	106	109
Netwerk			1		1
Totaal	3	33	51	728	811

Tabel 2: Activiteiten van de sleutelorganisaties in 2016

Sleutelorganisaties	'Outreach'	Grote evenementen	Info stand	Info sessie	Totaal
Bilenge	107	8	5		120
Misgana	106	3			109
Nawe Samen	15	2	7	2	26
Basibomoko	17	2	16	0	35
Edo Association	106	15	0	0	121
Soedanese Gemeenschap	38	9	5	0	52
Totaal	389	39	33	2	463

Tabel 3: Materialen verdeeld per provincie in 2016

Provincie	Organisatie	Mannen- condoom s	Vrouwen- condoom s	'Laat je op hiv testen ,	'Hiv en Kinderwens ,	Help- center	'HIV is real ,
Antwerpen							
	Sleutelorganisaties	18.868	519	699	171	143	
	Individuele vrijwilligers	50.163	304	664			
	Netwerk	4.320	50	70			
	PINA	2.412	236	124		136	96
Subtotaal		75.763	1.109	1557	171	279	96
Oost-Vlaanderen							
	Basibomoko	10.944					
	Soedanese Gemeenschap	12.384	46	316	10		
	Edo Association	32.688	20				
	Nawe-Samen	2.932		82			
	Netwerk	7.120	140	240			
Subtotaal		61.748	86	398	10	0	0
Vlaams-Brabant							
	Sleutelorganisatie	14.679	180	848			280
	Netwerk	2.800	50	80			
Subtotaal		17.479	230	928			280
Totaal							
		159.310	1.545	3.123	181	279	376

Tabel 4: Overzicht sessies groeps counseling (PINA) in Antwerpen in 2016

Nr.	Datum	Deel-nemers	Hiv-test "Swab2know"	Mannen-condooms	Vrouwen-condooms	'Laat je testen op Hiv'	Helpcenter	'HIV is real'
1	22/02/2016	11	3	144	15	12		16
2	29/02/2016	12	4	200	15	12	26	13
3	29/06/2016	12	8	144	40	20	27	18
4	8/08/2016	16	8	144	15	10	10	10
5	11/08/2016	14	6	144	15	15		
6	21/09/2016	12	1	144	15			10
7	05/10/2016	16	5	288	25	25	41	25
8	08/11/2016	17	9	288	11		32	
9	16/11/2016	15	3	340		16		
10	21/11/2016	14	9	720	100	14		14
Totaal		139	56	2.412	236	124	136	96

Tabel 5: Overzicht van 'Swab2know' sessies en hiv-sneltest (bloed) in samenwerking met "Dokters van de Wereld" in 2016

Provincie	Datum	Organisatie	Deel-nemers	Hiv-test ('Swab2know')
Antwerpen				
	23/05/2016	Kerk	60	15
	17/09/2016	Mama Bolingo vzw	18	7
	15/10/2016	Bilenge vzw in het café	30	8
Oost-Vlaanderen				
	03/12/2016	Netwerk (Wereld Aids Dag)	100	1
Totaal			208	31

Tabel 6: Proactief hiv testen en counselen (PATC) – Opleiding van huisartsen (LOK groepen)

Nr.	Datum	Plaats	LOK	Deel- ne- mers	PATC brochure (handlei- ding voor de arts)	'Laat je op Hiv testen' (brochures & posters)	'HIV is real' (brochures & posters)	Muun- gano brochure
1	04/02/2016	Zemst	LOK 1289 Vil- voorde	16	16	29	6	
2	09/03/2016	Mechelen	LOK Meche- len	4	15	15	12	13
3	02/06/2016	Hamme	LOK HAMME	15	20	52		20
Totaal				35	51	106	18	33

Tabel 7: Overzicht Activiteiten Muungano 2016

N°	Datum	Opkomst	Onderwerp vergaderingen	Coördinator	Deelnemers
1	30/01/16	15	Nieuwjaars diner Opstart groepsactiviteiten 2016	Leiders	Voor leden en hun gezin
2	12/02/16	3	Vergadering bestuurscomité vzw	Françoise Nashi	Leden van Muungano
3	27/02/16	14	Maandelijks vergadering over de jaarplan bestuurscomité; update vorderingen processtatuut vzw	Charles Ddungu	idem
4	26/03/16	10	- Uitwisseling over therapietrouw, seminar met ETAN in Brussel - Planning voor het diner voor fondswerving - Rekrutering workshop voor recent gediagnosticeerden	Françoise Nashi Charles Ddungu	idem
5	30/04/16	12	Gezond leven met hiv	Inge Savels, Sensoa positief	idem
6	28/05/16	7	- Hiv-behandeling, strategieën voor therapietrouw - Praktische afspraken voor de organisatie van het diner voor fondswerving op 11 juni	Liesbet Mertens Kliniek ITG Leiders Van Muungano	idem
7	25/06/16	15	Zomer uitstap, Oostende	idem	idem
8	24/09/16	17	Co-creatie sessie van de brochure "Hiv beter begrijpen voor een beter leven met hiv". Sessie 1	C-Illustrations i-propeller ITG	idem
9	01/10/16	15	Co-creatie sessie 2	C-Illustrations i-propeller ITG	idem
10	15/10/16	17	Co-creatie sessie 3	C-Illustrations i-propeller ITG	idem
11	7-9/10/16	16	Lotgenotenweekend met Sensoa in Blankenbergen. Thema: "Leven met hiv en geestelijk welzijn"	C. Ddungu & Patrick Reyntiens	idem
11	29/10/16	18	Co-creatie sessie 4: Medische feedback op de inhoud van de brochure	Ludwig Apers	idem
12	12/11/2016	13	Co-creatie sessie 5	C-Illustrations i-propeller ITG	idem
13	26/11/16	15	Co-creatie sessie 6	C-Illustrations i-propeller ITG	idem
14	10/12/16	19	Co-creatie sessie 7	C-Illustrations i-propeller ITG	idem

Tabel 8: Overzicht consultaties patiënten 2016

Nr.	38 casussen	Aantal consulten
	Psychologische problemen	65
1	Eenzaamheid	9
2	Nood aan een supportgroep	12
3	Nood aan lotgenotencontact	1
4	Terughouden t.o.v. supportgroep	7
5	Angst voor stigma en discriminatie	8
6	Angst voor disclosure	12
7	Depressie	4
8	Suïcidale gedachten	3
9	Nood aan een gesprek	1
10	Herbeleven verleden (nachtmerrie)	1
11	Hallucinaties	2
12	Niet-gespecificeerde angst	5
	Relatie-/familiegerelateerde problemen	22
13	Instabiele relaties	4
14	Nood aan partner	5
15	Nood aan familiereünie	1
16	Zorgen omtrent zijn/haar familie	5
17	Ervaarde druk van de familie (relatie, trouwen)	3
18	Informatie over disclosure	1
19	Angst voor alleen blijven (kinderen gaan in het buitenland wonen)	1
20	Goed nieuws (heeft een nieuwe partner, zwangerschap, kind geboren)	2
	Medische problemen	12
21	Andere gezondheidsproblemen (geen geld om de zorg te betalen)	6
22	Gevorderde HIV/AIDS	1
23	Moeite met accepteren van diagnose	1
24	Neveneffecten van de medicatie	1
25	Goed nieuws "Financiering van medicatie"	3
	Financiële problemen	5
	Nood aan werk	6
	Migratiegerelateerde problemen	30
26	Angst voor mogelijk negatief antwoord van asielaanvraag	2
27	Negatief antwoord regularisatieprocedure	1
28	Taalbarrière	1
29	Gebrek aan ARV	3
30	Angst voor repatriëring	3
31	Verblijfsproblemen	18
32	Repatriëringprocedure	1
33	Informatie over advocaten	2
34	Woningprobleem	3
	Andere	8
35	Slaapproblemen	1
36	Algemene vermoeidheid	2
37	Nood aan een normaal leven	5

Tabel 9: Overzicht van overlegmomenten met andere organisaties 2016

Nr.	Datum	Organisatie	Thema
1	19/01/2016	i-propeller	Voorbereiding samenwerking "Together we understand 2.0"
2	19/04/2016		Voorbereiding samenwerking "Together we understand 2.0"
3	25-26/02/2016	Bundeszentrale für Gesundheitliche Aufklärung	Afsluitende internationale conferentie ZANZU (lid van het adviesraad; op uitnodiging van Bzg)
4	10/30/2016	Sensoa	Zanzu forum
5	23/06/2016		Zanzu forum
6	15/09/2016		Voorbereiding Zanzu netwerkdag
7	26/10/2016		Algemene vergadering
8	17/11/2016	CEMIS adviesraad	Jaarvergadering
9	10/05/2016	EU Commission/CHAFFA Conference "Migration and Health"	Uitgenodigd als gastspreker
10	17/05/2016	Dokters van de Wereld	Overleg samenwerking 'outreach' hiv-testen
11	14/06/2016		Overleg samenwerking 'outreach hiv-testen
12	20/9/2016		Vergadering over samenwerking op vlak van hiv-testen bij SAM met de hiv-sneltest
13	4/11/2016		Interventie naar aanleiding van de Europese hiv testing week in Antwerpen
14	21/11/2016		Bezoek HIV-SAM Project en vrijwilligers aan "Dokters van de Wereld" (hun werking, structuur)
15	02/06/2016	BREACH Public Health Working Group	PrEP task force, demedicaliseerd hiv-testen, uitwisseling van informatie met actoren in het veld
16	15/12/2016		Vergadering van de Public Health werkgroep
19	24/06/2016	St. Pierre/UZ Brussel	aMASE vergadering
20	08/07/2016		aMASE vergadering
21	14/10/2016		Bespreking resultaten aMASE studie
22	08/09/2016	BTC Brussel	Voorbereiding Body Map tentoonstelling WAD